

NOTAT

19. december 2013

J.nr. 2013-8816

Vandrende arbejdstageres rettigheder under Beskæftigelsesministeriets ressort

Beskæftigelsesministeriet har som opfølgning på møde i Folketingets Europaudvalg den 22. november 2013 udarbejdet et notat vedrørende vandrende arbejdstageres rettigheder i forhold til ydelser, der hører under Beskæftigelsesministeriets ressort.

Notatet indeholder en gennemgang af regler, omfang og omkostninger for vandrende arbejdstagere i Danmark i perioden 2008-2012, og hvor muligt for 2013.

I det følgende redegøres i *afsnit 1* for det relevante EU-regelsæt for vandrende arbejdstagere og EU/EØS-borgeres adgang til ydelser. Herefter gennemgås i *afsnit 2* regelgrundlaget for de enkelte ydelser sammen med opgørelser over antallet af modtagere og omkostninger herved for de enkelte ydelser under Beskæftigelsesministeriets ressort. Det bemærkes, at EU/EØS-borgere har samme rettigheder og pligter, som andre ydelsesmodtagere i forhold til at stå til rådighed og til deltagelse i aktivering.

1. Grundlæggende EU-regler

Danmark har med sit medlemskab af EU tilsluttet sig tre grundlæggende retsakter, der har betydning for vandrende arbejdstageres ret til ydelser:

- Forordningen om arbejdskraftens frie bevægelighed i EU (forordning 492/11), der bl.a. fastslår, at vandrende EU/EØS-arbejdstagere har ret til samme sociale fordele som danske arbejdstagere, jf. afsnit 1.1.
- Forordningen om koordination af EU-landenes sociale sikringsordninger (forordning 883/04), der har betydning for muligheden for at eksportere ydelser og muligheden for at medregne beskæftigelsesperioder mv. fra andre EU-lande, jf. afsnit 1.2.
- Opholdsdirektivet, som ligger under Justitsministeriets ressort, fastlægger betingelserne for, hvornår EU-borgere kan færdes og opholde sig lovligt i andre medlemslande.

Opholdsdirektivet har indirekte betydning for, hvor længe personer kan have ret til kontanthjælp, da opholdsdirektivet indeholder bestemmelser om bevarelse af arbejdstagerstatus og dermed ret til de fordele, der følger af arbejdstagerstatus, jf. nedenfor. Bortset fra dette aspekt af opholdsdirektivet, berøres direktivet ikke i dette notat.

De samme regler og principper, som regulerer disse forhold, gælder også for EØS-landene (Island, Lichtenstein, Norge) og for borgere fra Schweiz.

1.1. Arbejdskraftens frie bevægelighed

Arbejdskraftens frie bevægelighed (forordning 492/11) giver vandrende EU/EØS-arbejdstagere ret til samme sociale og skattemæssige fordele som indenlandske (fastboende) arbejdstagere.

Heraf følger bl.a. adgang til sociale ydelser. Baggrunden for dette er primært et ønske om at sikre borgere i EU/EØS-landene reelle muligheder i forhold til at bevæge sig mellem landene uden at risikere at miste ret til sociale fordele, herunder sociale ydelser.

Arbejdstagerstatus afhænger af en konkret vurdering. Det er afgørende, om der er tale om udøvelse af faktisk og reel beskæftigelse. Ved vurderingen af, om der er tale om faktisk og reel beskæftigelse, lægges der vægt på, at den pågældende præster ydelser mod vederlag for en anden og efter dennes anvisninger. Det anses normalt som en betingelse, at der har været tale om beskæftigelse i minimum 10-12 timer ugentligt. I sidste ende er det dog op til en konkret vurdering.

1.2. Koordination af sociale sikringsydelser

Forordning om koordination af sociale sikringsydelser (forordning 883/04) koordinerer EU-landenes regler om social sikring for personer, der udnytter retten til fri bevægelighed. Der er ikke tale om en harmonisering af reglerne. Der er ikke krav i EU-retten om, at de enkelte ydelser skal indrettes eller finansieres på en bestemt måde.

Det er til gengæld et grundlæggende krav, at man som borger i EU/EØS ikke må miste ret til ydelser ved at bevæge sig mellem EU/EØS-landene, og krav om ligebehandling.

En kontantydelse kan i EU-rettens forstand have karakter af en *social fordel* eller det mere snævre begreb *en social sikringsydelse*. Alle ydelserne er sociale fordele, men kun sociale sikringsydelser er omfattet af de detaljerede koordineringsregler i forordning 883/04.

1.2.1. Sociale fordele

Kontanthjælp er en social fordel. Efter EU-Domstolens praksis skal en social fordel fortolkes bredt, og det omfatter udover kontanthjælp fx SU og ret til pasning af børn. Sociale fordele har alle *vandrende arbejdstagere (og selvstændige) og deres familiemedlemmer* ret til.

Spørgsmål om krav om bopæl, mulighed for eksport m.v., afgøres efter EU-rettens almindelige principper (som sagligt formål og proportionalitet).

Retten til en social fordel opstår, når der er indtrådt arbejdstagerstatus, jf. afsnit 1.1.

1.2.2. Sociale sikringsydelser

Arbejdsløshedsdagpenge og sygedagpenge er eksempler på sociale sikringsydelser. En ydelse kan anses for en social sikringsydelse, såfremt den tildeles uden nogen individuel og skønmæssig bedømmelse af personlige behov, men efter lovbestemte kriterier og forudsat, at den vedrører én af de risici, der udtrykkeligt er anført i forordning 883/04. Koordineringen af sociale sikringsydelser har hjemmel i EU-traktaten, og området har været reguleret siden 1958.

Forordningen koordinerer følgende sociale sikringsydelser:

- ydelser i anledning af sygdom og moderskab (sygehjælp og syge- og barseldagpenge),
- ydelser ved invaliditet, herunder ydelser, der tager sigte på at bevare eller forbedre erhvervsevnen (pension og revalidering),
- ydelser ved alderdom (pension),
- ydelser til efterladte (pension),
- ydelser i anledning af arbejdsulykker og erhvervssygdomme,
- ydelser ved dødsfald (begravelseshjælp),
- ydelser ved arbejdsløshed,
- efterløn,
- familieydelser.

Følgende principper regulerer koordinationen af de sociale sikringsydelser:

Ligebehandlingsprincippet

Ligebehandlingsprincippet sikrer, at statsborgere i en medlemsstat i relation til adgangen til de (ovenfor nævnte) sociale sikringsydelser stilles lige med statsborgere i den medlemsstat, i hvilken de er bosat eller beskæftiget. Det gælder omvendt også, at de skal bidrage til den ordning, de er dækket af. Forordningen medfører derfor, at krav om statsborgerskab i de nationale sikringslovgivninger ikke kan gøres gældende over for de personer, der er omfattet af forordningen.

Ligebehandlingsprincippet indebærer desuden et forbud mod både direkte og indirekte diskrimination, f.eks. ved at opstille tildelingskriterier som statens egne statsborgere lettere kan opfylde end andre EU/EØS-borgere.

Sammenlægningsprincippet

Sammenlægningsprincippet sikrer, at personer ikke mister rettigheder, fordi de flytter til en anden medlemsstat eller får arbejde i en anden medlemsstat.

Sammenlægning for at erhverve ret til en ydelse medfører, at hvor et lands lovgivning indeholder bestemmelser om, at en person skal være forsikret eller beskæftiget i en vis tid, inden den pågældende kan opnå ret til ydelser, skal der ved afgørelsen af, om disse betingelser er opfyldt, tages hensyn til pågældendes bopæls-, forsikrings- eller beskæftigelsesperioder (kvalifikationsperiode) i en anden medlemsstat.

Eksportabilitetsprincippet

Eksportabilitetsprincippet indebærer, at de sociale sikringsydelser kan udbetales overalt inden for EU/EØS.

Princippet går ud på at sikre de berettigede mod indtægtstab som følge af flytning til (eller ophold i) en anden medlemsstat end den, hvorfra ydelsen udbetales. Eksportabilitetsprincippet beskytter således erhvervede rettigheder. Der kan være undtagelser fra dette princip, hvilket er særligt relevant for arbejdsløshedsdagpenge. Disse kan alene eksporteres i 3-6 måneder og under særlige betingelser.

Pro rata temporis-princippet

Pro rata temporis-princippet giver den berettigede ret til en forholdsmæssig ydelse, hvis pågældende - fordi han eller hun skifter arbejdssted - ikke har nået at optjene tilstrækkelige rettigheder til at kunne få en fuld ydelse.

Princippets anvendelse er begrænset til pensionsordninger og fordelingen af udgifterne til visse erstatninger efter lovgivningen om erhvervs sygdomme.

2. Regelgrundlag for og EU/EØS-borgeres adgang til de enkelte ydelser under Beskæftigelsesministeriets ressort

EU/EØS-borgeres adgang til forskellige ydelser under Beskæftigelsesministeriets ressort er i udgangspunkt de samme, som for andre borgere. Eksempelvis gælder for dagpenge, at borgeren skal være forsikret i en arbejdsløshedskasse og have haft 1.924 timers beskæftigelse inden for de seneste 3 år mv. Og for kontanthjælp, at der er et behov, der er udløst af en social begivenhed. Gennemgangen i dette afsnit fokuserer på de særlige forhold, der gør sig gældende i forhold til EU/EØS-borgere.

I de følgende afsnit vil der for hver af ydelserne på Beskæftigelsesministeriets ressort blive præsenteret opgørelser over antallet af EU/EØS-borgere, der modtager ydelsen. Tallene for de enkelte ydelser er opgjort for 2008-2012. Der er tale om absolute tal opgjort for antal helårspersoner på ydelserne. Disse tal kan dække over flere berørte personer.

Det bemærkes generelt, at i alle opgørelserne indgår *alle* EU/EØS-borgere, der har ophold i Danmark. Opgørelserne omfatter dermed også EU/EØS-borgere, der kan være født og opvokset i Danmark eller har boet i Danmark i mange år. Statsborgerskabet er opgjort ultimo året.

Udviklingen i befolkning og beskæftigede fra EU/EØS i Danmark

EU/EØS-borgeres adgang til ydelser i Danmark har ofte sammenhæng til deres beskæftigelse i Danmark, da ret til ydelser under Beskæftigelsesministeriets ressort typisk er betinget af krav om en form for tilknytning til det danske arbejdsmarked, herunder status som arbejdstager og påbegyndt beskæftigelse.

Tablet 1 viser udviklingen i antallet af beskæftigede i Danmark fra EU/EØS og EU10 fra 2008 til 2012. Tabellen viser en stigning i antallet af beskæftigede, særligt fra EU10.

Tabel 1. Antallet af fuldtidsbeskæftigede lønmodtagere med EU/EØS statsborgerskab, fordelt på herboende og pendlere uden dansk adresse samt antallet af EU/EØS-statsborgere i aldersgruppen 16-66 år bosiddende i Danmark ultimo året – samt antallet for Danmark i alt

	2008	2009	2010	2011	2012
EU/EØS i alt					
Bopæl i DK (16-66 år)	101.806	111.892	120.260	129.499	140.567
Heraf beskæftigede	38.124	41.662	43.557	47.754	52.365
Pendlere	29.907	23.055	21.263	20.958	20.446
Beskæftigede i alt	68.031	64.717	64.820	68.712	72.811
EU10					
Bopæl i DK (16-66 år)	27.925	33.977	39.257	45.990	53.705
Heraf beskæftigede	13.270	16.105	17.618	20.578	23.995
Pendlere	7.785	4.715	4.749	5.318	5.787
Beskæftigede i alt	21.055	20.820	22.367	25.896	29.782
Danmark i alt					
Befolkning 16-66 år	3.678.552	3.684.427	3.690.686	3.696.851	3.698.769
Beskæftigede i alt	2.283.964	2.202.621	2.158.063	2.154.025	2.143.439

Anm.: Ekskl. udstationerede i Danmark for udenlandske virksomheder.

Kilde: Jobindsats.dk, Cpr.nr.register, Danmarks Statistik

Ultimo 2012 var der knap 141.000 EU/EØS borgere i aldersgruppen 16-66 år, der var bosat i Danmark, heraf knap 54.000 fra EU10. Siden 2008 er der kommet ca. 39.000 flere borgere fra EU/EØS til Danmark, svarende til en stigning på 38 pct., heraf er ca. 26.000 fra EU10, svarende til en stigning på ca. 92 pct.

2.1. Arbejdsløshedsdagpenge

Arbejdsløshedsforsikringen er en frivillig forsikringsordning, der administreres af de statsanerkendte arbejdsløsheds-kasser, og finansieres dels ved obligatoriske medlemsbidrag fra medlemmerne, dels ved skattebetaling.

Arbejdsløshedsdagpenge udbetales ved ledighed, og formålet er at dække en del af det indkomsttab, der følger af ledigheden.

2.1.1. Kriterier, der knytter sig til ophold, bopæl, statsborgerskab o. lign.

Dagpenge karakteriseres som en social sikringsydelse og dermed gælder EU-reguleringen for koordination af sociale sikringsydelser. I det følgende gennemgås derfor de rettigheder og pligter, der følger af koordinationsreglerne på dagpengeområdet.

Mulighed for sammenlægning af forsikrings- og arbejdsperioder fra hjemland

EU/EØS-borgere kan under visse betingelser medregne tidligere forsikrings- og arbejdsperioder fra andre EU/EØS-lande ved optagelse i en dansk arbejdsløshedskasse. Det er en betingelse, at EU/EØS-borgeren søger om optagelse i en dansk arbejdsløshedskasse inden 8 uger fra det tidspunkt, hvor pågældende ophørte med at være forsikret i det andet EU/EØS-land.

Det er yderligere en betingelse, at EU/EØS-borgeren inden for de 8 uger påbegynder arbejde i Danmark af mindst 296 timers varighed i løbet af 3 måneder.

Eksport af arbejdsløshedsdagpenge

Det er muligt for et medlem af en a-kasse at tage til et andet EU/EØS-land for at søge arbejde og samtidig modtage arbejdsløshedsdagpenge fra Danmark (eksport af EØS-dagpenge) i en periode på 3 måneder.

Perioden med danske EØS-dagpenge kan ikke forlænges ud over 3 måneder. Forordningen giver medlemslande mulighed for at tillade eksport ud over 3 måneder op til 6 måneder, men denne mulighed benytter Danmark ikke.

Rådighed og pligter for modtagere af arbejdsløshedsdagpenge

Alle ledige, der får udbetalt arbejdsløshedsdagpenge i Danmark, skal stå til rådighed for arbejdsmarkedet i Danmark, herunder kunne overtage job med dags varsel, og have bopæl i Danmark. Der gælder samme krav til ret og pligt for alle modtagere af arbejdsløshedsdagpenge.

Det skal bemærkes, at personer der har medtaget/eksporteret dagpenge til et andet EU/EØS-land i op til tre måneder, ikke er underlagt de danske regler om rådighed, men reglerne i det land de tager ophold i.

2.1.2. Brug af arbejdsløshedsdagpenge

Antallet af borgere fra EU/EØS og EU10, der modtager dagpenge, er steget i de senere år, og de udgør en lidt større andel af alle dagpengemodtagere, jf. tabel 2.

Tabel 2. Dagpenge
Antal statsborgere i året (omregnet til helårsmodtagere)

	2008	2009	2010	2011	2012
EU/EØS i alt	1.415	2.649	3.786	4.191	4.921
- som andel af alle modtagere	2,7%	2,7%	2,9%	3,3%	3,8%
EU10	233	467	886	1.315	2.045
- som andel af alle modtagere	0,4%	0,5%	0,7%	1,0%	1,6%
Alle modtagere	53.277	99.117	130.761	128.029	128.720

Anm.: Både passiv ledighed og aktivering indgår
Kilde: RAM og CPR-registret

Stigningstakten skal blandt andet ses i lyset af, at der var relativt få personer fra EU/EØS-lande, der modtog dagpenge i 2008. Udviklingen afspejler også, at der er kommet flere borgere fra EU for at arbejde i Danmark.

I tabel 3 fremgår udgifter til dagpenge i perioden 2008-2012.

Tabel 3. Udgifter dagpenge (mio. kr. 2012 priser)

Mio. kr.	2008	2009	2010	2011	2012
EU/EØS i alt	209	419	639	697	841
EU10	32	71	150	218	345
Alle omkostninger	7.866	16.396	23.475	23.019	22.375

Kilde: RAM og CPR-registret

Brug af dagpenge i forhold til arbejdsstyrke

Stigningen i antallet af dagpengemodtagere fra EU/EØS skal ses i lyset af, at flere EU-borgere bidrager til den danske arbejdsstyrke, og bør derfor ses i forhold til denne. Arbejdsstyrken for EU10- og EU/EØS-borgere er opgjort på baggrund af Danmarks Statistiks opgørelse af den registerbaserede arbejdsstyrke (RAS).

Sættes antallet af dagpengemodtagere i forhold til arbejdsstyrken, er andelen fra EU10 på arbejdsløshedsdagpenge steget fra 1,3 pct. i 2009 til 5,9 pct. i 2012.

Ledigheden for EU10 var i 2012 på 5,9 pct., mens andelen for alle i Danmark var 4,9 pct. Andelen af arbejdsstyrken på arbejdsløshedsdagpenge for EU/EØS-borgere i 2012 var på 5,6 pct.

Tabel 4. Antal dagpengemodtagere som andel af arbejdsstyrke

Pct.	2008	2009	2010	2011	2012
EU/EØS i alt	2,1	3,6	4,9	5,1	5,6
EU10	1,3	2,1	3,5	4,4	5,9
Alle	1,9	3,6	4,9	4,8	4,9

Anm: Arbejdsstyrken er opgjort efter principperne i Danmarks Statistiks registerbaserede arbejdsstyrke (RAS), som dækker beskæftigede plus de ledige, der betragtes som arbejdsmarkedsparete, og som anvendes til de officielle ledighedstal. RAS-arbejdsstyrken baseres på en opgørelse fra november året før af Danmarks Statistik, således at fx 2012tallet er opgjort november 2011. For EU/EØS borgere (herunder også EU10) er arbejdsstyrken kraftigt stigende i de seneste år, og der er derfor for disse grupper anvendt en "mediociceret" arbejdsstyrke, som er et gennemsnit af ultimo-opgørelserne for to på hinanden følgende år.

Kilde: Danmarks Statistik og Cpr.nr.-register

For så vidt angår arbejdsløshedsdagpenge er desuden opgjort de senest mulige tal for 2013. De er opgjort som helårspersoner på baggrund af perioden januar til september 2013 og dermed beregningsteknisk opregnet til et helårsniveau. For at kunne sammenligne den senest tilgængelige udvikling i 2013 med niveauet i 2012, er antallet af helårspersoner opgjort på samme måde for 2012. Tallene er ikke direkte sammenlignelige med helårstallene i tabel 2, idet der er tale om foreløbige helårsopgørelser.

Tallene i tabel 5 viser, at stigningen i antallet af dagpengemodtagere fra EU/EØS og EU10 er fortsat ind i 2013.

Tabel 5. Antal dagpengemodtagere januar-september for 2012 og 2013

Helårspersoner	Jan-sep 2012	Jan-sep 2013
EU/EØS i alt	4.787	5.258
EU10	1.924	2.684
Danmark i alt	129.516	112.668

Anm.: Der er taget udgangspunkt i RAM-udbetalingsåret og brutto-ledigheden. Sidstnævnte betyder, at både passiv ledighed og aktivering indgår. Der er foretaget en beregningsteknisk opregning til helårsniveau.

Kilde: RAM, CPR-registeret

Eksport af arbejdsløshedsdagpenge

Det er, som beskrevet i afsnit 2.1.1., muligt at modtage arbejdsløshedsdagpenge i forbindelse med jobsøgning i et andet EU/EØS-land i op til 3 måneder.

I tabel 6 herunder ses antallet af dagpengemodtagere, der har modtaget arbejdsløshedsdagpenge fra Danmark til et andet EU/EØS-land og i tabel 7 fremgår, hvortil, der er modtaget dagpenge.

Tabel 6. Antallet af dagpengemodtagere, der har modtaget dagpenge fra Danmark til et andet EU/EØS-land

	2010	2011	2012
EU/EØS-borgere i alt	241	295	430
EU10-borgere	49	107	203
Danske statsborgere	802	810	933

Anm: Ledige a-kassemedlemmer kan efter en vis periode søge arbejde i et andet EU/EØS-land på danske dagpenge. Omregningen til fuldtidspersoner er baseret på, at personerne bruger den maksimale periode på 3 mdr. fuldt ud.

Kilde: SFR udstedte PDU2 tilladelser

Tabel 7. Antallet af EU/EØS-borgere, der opholder sig i et andet EU/EØS-land med danske dagpenge

	2010	2011	2012
Ophold i EU/EØS-lande i alt	1013	1078	1338
Ophold i EU10	74	122	226

Anm: Som til tabel 6. Forskellen i antallet mellem personer i tabel 6 og 7 er personer, der har taget deres dagpenge med til Schweiz, dette er muligt gennem EFTA samarbejdet.

Kilde: SFR udstedte PDU2 tilladelser

Medlemskab af a-kasse

Der er krav om at være medlem af en a-kasse i forhold til at kunne modtage arbejdsløshedsdagpenge. I tabel 8 ses antallet af a-kassemedlemmer for de forskellige grupper. Det samlede antal af medlemmer i en a-kasse er faldet fra 2009, mens antallet af medlemmer fra EU/EØS og særligt EU10 er steget.

Tabel 8. A-kasse-tilknytningen for EU/EØS borgere i årene 2009-2012

	2009	2010	2011	2012
EU/EØS i alt	41.283	45.289	49.838	56.466
EU10	9.229	12.286	15.842	20.617
Danmark i alt	2.065.140	2.055.036	2.043.160	2.030.949

Anm: A-kasse medlemskabet er opgjort ultimo året.

Kilde: Cpr og Hamr-registeret

2.2. Kontanthjælp

Formålet med kontanthjælp er at skabe et økonomisk sikkerhedsnet, der sikrer forsørgelse til den, der ikke kan forsørge sig selv. Ret til kontanthjælp kommer af et objektivi kriterium, der alene bygger på, om vedkommende har mistet sit forsørgelsesgrundlag eller ej. Der skal med andre ord være indtrådt en social begivenhed, der bevirker, at den pågældende ikke længere kan forsørge sig selv.

2.2.1. Kriterier der lægger sig til ophold, bopæl, statsborgerskab o. lign.

Modtageren skal desuden som altovervejende hovedregel (bortset fra ferie, udnyttelse af samværsret mv.) have bopæl og opholde sig lovligt i Danmark. Kontanthjælpen er i forhold til EU-retten kategoriseret som en social fordel og forsørgelsesydelse, der ikke er eksportabel. Der skal i forhold til vandrende arbejdstageres ret til kontanthjælp være godtgjort status som ”arbejdstager”, jf. definition afsnit 1.1.

Kontanthjælpsmodtagere skal udnytte deres arbejdsmuligheder (stå til rådighed for arbejdsmarkedet) for at have ret til kontanthjælp. Dette gælder også EU/EØS-statsborgere, der har arbejdstagerstatus.

Hvis der er tvivl om rådighed for arbejdsmarkedet, kan kontanthjælpsmodtagerens rådighed afprøves fx ved indkaldelse til møder, aktivering, eller der kan pålægges at søge job.

Hvor længe en EU-statsborger, der mister sit arbejde, kan opretholde status som arbejdstager, beror på en konkret vurdering af, om den pågældende opfylder de EU-retlige betingelser herfor. Efter EU-opholdsbekendtgørelsens § 3, stk. 2, kan en EU-statsborger bevare sin status som arbejdstager eller selvstændig erhvervsdrivende i tilfælde af midlertidig sygdom, overgang til erhvervsuddannelse og i tilfælde af uforskyldt arbejdsløshed. I tilfælde af uforskyldt arbejdsløshed efter beskæftigelse af under 12 måneders varighed bevares status som arbejdstager eller selvstændig erhvervsdrivende i 6 måneder.

2.2.2. Brug af kontanthjælp

Antallet af EU/EØS-borgere på kontanthjælp er steget i perioden fra 2008 til 2012. EU10-borgeres brug af ydelsen er også steget set over hele perioden, men har dog været relativt stabil siden 2010, jf. tabel 9.

**Tabel 9. Kontanthjælp
Antal statsborgere i året (omregnet til helårsmodtagere)**

	2008	2009	2010	2011	2012
EU/EØS i alt	2.169	3.224	3.892	4.032	4.411
- som andel af alle modtagere	2,3%	3,0%	3,2%	3,2%	3,2%
EU10	453	834	1.276	1.352	1.570
- som andel af alle modtagere	0,5%	0,8%	1,1%	1,1%	1,1%
Alle modtagere	92.667	109.039	120.464	127.463	137.561

Anm: Både passiv ledighed og aktivering indgår.

Kilde: Jobindsats.dk på baggrund af kommunale sagsbehandlings- og økonomisystemer, samt CPR-registret

I tabel 10 fremgår udgifter forbundet med kontanthjælp i perioden 2008-2012.

Tabel 10. Udgifter kontanthjælp (mio. kr. 2012 priser)

Mio. kr.	2008	2009	2010	2011	2012
EU/EØS i alt	279	404	477	487	556
EU10	59	105	157	163	193
Alle omkostninger	11.997	14.254	16.014	17.016	17.475

Kilde: Jobindsats.dk på baggrund af RAM, kommunale sagsbehandlings- og økonomisystemer, AMFO-RA samt Cpr.nr.-registret

Brug af kontanthjælp i forhold til befolkningen (16-66 år)

Antallet af EU10 og EU/EØS-borgere med kontanthjælp er steget i perioden fra 2008 til 2012, ligesom antallet af kontanthjælpsmodtagere under ét er steget.

Andelen af EU-borgere på kontanthjælp i 2012 er set i forhold til befolkningen i aldersgruppen 16-66 år dog fortsat lavere end den generelle andel for alle kontanthjælpsmodtagere i Danmark set i forhold til hele befolkningen i aldersgruppen 16-66 år, jf. tabel 11.

Tabel 11. Antal kontanthjælpsmodtagere som andel af befolkningen 16-66 år

Pct.	2008	2009	2010	2011	2012
EU/EØS i alt	-	3,0	3,4	3,2	3,3
EU10	-	2,7	3,5	3,2	3,1
Alle	2,5	3	3,3	3,4	3,7

Anm: Befolkningen omfatter samtlige personer i aldersgruppen 16-66 år, der har ophold i landet på det tidspunkt. Befolkningen er medioficeret for EU10 og EU/EØS, jf. anmærkning til tabel 4.

Kilde: Cpr.nr.-register

For så vidt angår kontanthjælp er der desuden opgjort de seneste mulige tal for 2013.

Disse er opgjort som fuldtidspersoner på baggrund af perioden januar til september 2013. Der er til brug for sammenligning ligeledes opgjort antal helårspersoner på baggrund af samme periode i 2012. Tallene er ikke direkte sammenlignelige med helårstallene i tabel 9, idet der er tale om beregningstekniske og foreløbige opgørelser af helårspersoner.

Som det fremgår af tabel 12, ses der en tendens til et stigende antal modtagere af kontanthjælp for alle grupper.

Tabel 12. Kontanthjælpsmodtagere opgjort januar-september 2012 og 2013

Helårspersoner	Jan-sep 2012	Jan-sep 2013
EU/EØS i alt	4.357	4.782
EU10	1.536	1.793
Danmark i alt	136.470	146.098

Anm.: Der er taget udgangspunkt i kalenderåret og bruttoledigheden. Sidstnævnte betyder, at både passiv ledighed og aktivering indgår. Der er foretaget en beregningsteknisk opregning til helårsniveau. Kilde: Kommunale sagsbehandlings- og økonomisystemer, AMFORA samt CPR-registeret

2.3. Sygedagpenge

Det overordnede formål med sygedagpengeloven er at yde økonomisk kompensati- on ved fravær fra beskæftigelse på grund af sygdom samt at medvirke til, at den sygemeldte genvinder sin arbejdsevne og vender tilbage til arbejdsmarkedet så hurtig- t som muligt.

2.3.1. Kriterier der knytter sig til ophold, bopæl, statsborgerskab o. lign.

I kraft af sammenlægningsprincippet i forordning 883/04 vil kravet om en tilknyt- ning til arbejdsmarkedet kunne opfyldes af EU/EØS-statsborgere, der kommer di- rekte fra beskæftigelse i et andet EU/EØS-land, hvis de er påbegyndt arbejde i Danmark, og dermed er blevet omfattet af dansk lovgivning om sygedagpenge før sygdommen.

Tilsvarende vil en periode, hvor den sygemeldte EU/EØS-borger eventuelt har modtaget sygedagpenge i udlandet, også tælle med ved opgørelsen af varighedsbe- grænsningen i forhold til sygedagpenge.

Eksportabilitet af sygedagpenge

EU/EØS-borgere, der har opnået ret til sygedagpenge i Danmark, kan i medfør af reglerne i forordning 883/04 medtage sygedagpenge fra Danmark under ophold i et andet EU/EØS-land.

Der er i sygedagpengeloven fastsat regler om opfølgning på sager om sygedagpen- ge til personer, der bor i udlandet. Opfølgningen sker som *hovedregel* i det EU/EØS-land, hvor den sygemeldte opholder sig, og der kan ikke generelt stilles krav om, at den sygemeldte kommer til Danmark i forbindelse med opfølgning, el- ler at den sygemeldte bliver her i landet i hele sygeperioden.

Efter sygedagpengeloven kan kommunen dog efter en konkret vurdering af oplys- ningerne om sygeforløbet indkalde en sygemeldt, der opholder sig eller har bopæl i udlandet, til drøftelse af forløbet og mulige hensigtsmæssige initiativer, der kan medvirke til en hurtigere raskmelding og fortsat beskæftigelse. Det forudsættes, at deres sygdom ikke forværres. Kommunen skal afholde udgifterne ved at indkalde sygemeldte til samtale her i landet. Det vil være i strid med EU-rettens krav om mulighed for eksportabilitet, hvis kommunen stiller krav om, at sygedagpengemod- tageren selv skal afholde denne udgift.

Det er desuden fastsat, at Arbejdsmarkedsstyrelsen kan yde kommunen rådgivning og vejledning i forbindelse med gennemførelsen af opfølgningen overfor en sygemeldt, der modtager sygedagpenge under ophold eller ved bopæl i et andet EU/EØS-land.

Krav til sygemeldte, der modtager sygedagpenge

Det forudsættes, at den sygemeldte medvirker i opfølgningen, ikke mod lægens opfordring afviser nødvendig lægebehandling eller genoptræning eller ved sin adfærd forhælder helbredelsen. I modsat fald bortfalder ydelsen.

2.3.3 Brug af sygedagpenge

Antallet af EU/EØS-borgere på sygedagpenge har været relativt stabilt over hele perioden, men er dog faldet en smule siden 2009, jf. tabel 13.

Tabel 13. Sygedagpenge
Antal statsborgere i året (omregnet til helårsmodtagere)

	2008	2009	2010	2011	2012
EU/EØS i alt	2.204	2.306	2.305	2.273	2.208
- som andel af alle modtagere	2,4%	2,6%	2,6%	2,6%	2,7%
EU10	362	433	477	576	649
- som andel af alle modtagere	0,4%	0,5%	0,5%	0,7%	0,8%
Alle modtagere	92.837	90.116	89.623	86.275	81.216

Kilde: KMD's sygedagpengeregister og Cpr-registret

I tabel 14 fremgår udgifter til sygedagpenge i perioden 2008-2012.

Tabel 14. Udgifter sygedagpenge (mio. kr. 2012 priser)

Mio. kr.	2008	2009	2010	2011	2012
EU/EØS i alt	387	416	401	398	381
EU10	63	78	82	100	111
Alle omkostninger	8.222	16.273	22.563	21.974	21.017

Kilde: KMD's sygedagpengeregister og Cpr-registret

Brug af sygedagpenge i forhold til befolkningen (16-66 år)

Det overordnede billede er, at EU/EØS-borgere er forholdsmæssigt sjældnere på sygedagpenge end andre på det danske arbejdsmarked.

Det gælder især EU10-borgere, der i mindre grad er på sygedagpenge end både EU/EØS-borgere og Danmark under ét, jf. tabel 15.

Tabel 15. Antal sygedagpengemodtagere som andel af befolkningen 16-66 år (pct.)

Pct.	2008	2009	2010	2011	2012
EU/EØS i alt	-	2,2	2	1,8	1,6
EU10	-	1,4	1,3	1,4	1,3
Alle	2,5	2,4	2,4	2,3	2,2

Anm.: Befolkningen omfatter samtlige personer i aldersgruppen 16-66 år, der har ophold i landet på det tidspunkt. Befolkningen er medioficeret for EU10 og EU/EØS, jf. anmærkning til tabel 4. Andelen i 2013 er opgjort ift. befolkningen 2012.

Kilde: Danmarks Statistik og Cpr.nr.-register

Det er for 2013 opgjort de seneste mulige tal for sygedagpengemodtagere. Disse er opgjort som helårspersoner på baggrund af perioden januar til september 2013. Der er til brug for sammenligning med 2012 ligeledes opgjort antal helårspersoner på baggrund af samme periode januar-september. Tallene er således ikke direkte sammenlignelige med helårstallene i tabel 13, idet der er tale om foreløbige opgørelser af helårspersoner.

Tallene for sygedagpenge viser en mindre stigning for EU10 samt et fald for EU/EØS og Danmark i alt.

Tabel 16. Sygedagpengemodtagere opgjort januar-september 2012 og 2013

Helårspersoner	Jan-sep 2012	Jan-sep 2013
EU/EØS i alt	2.192	2.110
EU10	633	666
Danmark i alt	81.105	74.462

Anm.: Der er foretaget en beregningsteknisk opregning til helårsniveau.

Kilde: KMD's sygedagpengeregister og Cpr.nr.-registeret.

Eksport af sygedagpenge

Det er, som beskrevet i afsnit 2.3.1., muligt at modtage sygedagpenge til et andet EU/EØS-land.

I tabel 17 herunder ses antallet af sygedagpengemodtagere, der har modtaget sygedagpenge til et andet EU/EØS-land.

Tabel 17. Antallet af EU/EØS-borgere, der har modtaget sygedagpenge og ikke har registreret bopæl i Danmark

Helårspersoner	2009	2010	2011	2012
EU/EØS i alt	422	398	372	308
EU 10	35	32	32	24

Kilde: KMD's sygedagpengeregister og Cpr.-nr.-registret

2.4. Barseldagpenge

Det overordnede formål med barseldagpengeloven er at sikre forældre ret til fravær i forbindelse med graviditet, fødsel og adoption og at sikre forældre med tilknytning til arbejdsmarkedet ret til barseldagpenge under fravær i forbindelse med graviditet, fødsel og adoption.

2.4.1. Kriterier der knytter sig til ophold, bopæl, statsborgerskab o. lign.

I kraft af sammenlægningsprincippet i forordning 883/04 vil kravet om en tilknytning til arbejdsmarkedet kunne opfyldes af EU/EØS-statsborgere, der kommer direkte fra beskæftigelse i et andet EU/EØS-land, hvis de blot er påbegyndt arbejde i Danmark, og dermed er blevet omfattet af dansk lovgivning om barseldagpenge før fødslen.

Eksportabilitet af barseldagpenge

Alle, der ved barselorlovsperiodens start har opnået ret til barseldagpenge, har ret til at tage disse med til udlandet. Retten følger fremgår af barsellovens § 3, stk. 5, og er ikke begrænset til EU/EØS-lande.

Hvis en person opholder sig i udlandet ved orlovsperiodens start, har den pågældende ret til barseldagpenge fra Danmark, hvis denne efter forordning nr. 883/04 er omfattet af den danske lovgivning om social sikring. Dette vil bl.a. være tilfældet, hvis den pågældende er beskæftiget i Danmark.

Tilsvarende vil en person, der opholder sig i Danmark ved orlovens start, ikke have ret til barseldagpenge fra Danmark, hvis den pågældende efter forordning 883/04 er omfattet af et andet lands lovgivning om social sikring, f.eks. fordi den pågældende er beskæftiget i et andet EU/EØS-land.

Hvis en kvinde forud for en fødsel tager ophold i Danmark for at føde her, er retten til barseldagpenge fra Danmark betinget af, at hun ved orlovsperiodens start opfylder barsellovens beskæftigelseskrav, som for lønmodtagere indebærer 13 ugers forudgående beskæftigelse i Danmark eller, at den pågældende er berettiget til arbejdsløshedsdagpenge i Danmark. Ved opgørelse af 13-ugers perioden kan beskæftigelse i et andet EU/EØS-land tælles med, jf. afsnittet ovenfor om øvrige kriterier. Retten til barseldagpenge fra Danmark forudsætter imidlertid, at den pågældende umiddelbart forud for orlovens start har været beskæftiget i Danmark.

Krav til forældre, der modtager barseldagpenge

Det forudsættes, at forælderen har barnet hos sig og ikke genoptager arbejdet i det omfang, der modtages fulde barseldagpenge.

2.4.2. Brug af barseldagpenge

Det har ikke været muligt at opgøre EU/EØS-borgeres brug af barseldagpenge, da det ikke er muligt at beregne antal og udgifter på baggrund af oplysningerne i de kommunale sagsbehandlings- og økonomistyringssystemer. Arbejdsmarkedsstyrelsen har ikke tidligere udarbejdet statistik på området, hvorfor det vil kræve et længere forudgående udviklingsarbejde, inden der kan leveres tal på området.

2.5. Ledighedsydelse

Formålet med ledighedsydelse er at give hjælp til forsørgelse under ledighed efter visitation til et fleksjob eller ved ledighed mellem to fleksjob. Der kan udbetales ledighedsydelse med en sats på 89 pct. af arbejdsløshedsdagpengenes højeste beløb til en person, der er visiteret til fleksjob, afhængig af hvad personen har været berettiget til forud for visitationen til fleksjob. Hvis en person ikke opfylder kriterier-

ne herfor, modtager den pågældende ledighedsydelse på henholdsvis kontant-hjælpssatsen for forsørgere eller ikke- forsørgere.

2.5.1. Kriterier der lægger sig til ophold, bopæl, statsborgerskab o. lign.

Hvis EU/EØS-borgeren opfylder betingelserne for at modtage ledighedsydelse, ud-betales dette i lighed med hvad der ellers gælder.

Ledighedsydelse er i princippet omfattet af samme regler i forordning 883/04, som gælder for arbejdsløshedsdagpenge, men ifølge bilag XI til forordningen, kan le-dighedsydelsen kun tages med til jobsøgning i et andet land (i op til 3 måneder), hvis det andet medlemsland har en lignende beskæftigelsesordning for den samme personkategori.

Der er ikke krav til længden af beskæftigelse eller ophold i Danmark, før man kan få ledighedsydelse, men det er et krav, at man er visiteret til fleksjob for at kunne modtage ydelsen.

2.5.2 Brug af ledighedsydelse

Antallet af EU/EØS-borgere på ledighedsydelse er steget i perioden 2008-2012. Den relative andel ift. det samlede antal modtagere har dog været nogenlunde konstant. Det samme gør sig gældende for EU10-borgere, jf. tabel 18.

Tabel 18. Ledighedsydelse

Antal statsborgere i året (omregnet til helårsmodtagere)

	2008	2009	2010	2011	2012
EU/EØS i alt	154	200	222	240	255
- som andel af alle modtagere	1,4%	1,5%	1,5%	1,5%	1,5%
EU10	22	36	45	49	50
- som andel af alle modtagere	0,2%	0,3%	0,3%	0,3%	0,3%
Alle modtagere	10.697	12.998	14.569	16.032	16.527

Kilde: Kommunale sagsbehandlings- og økonomisystemer og Cpr.nr.-registret

I tabel 19 fremgår udgifter forbundet med ydelsen.

Tabel 19. Udgifter ledighedsydelse (mio. kr. 2012 priser)

Mio. kr.	2008	2009	2010	2011	2012
EU/EØS i alt	28	37	41	44	47
EU10	4	7	8	9	9
Alle omkostninger	1.941	2.429	2.822	3.181	3.015

Kilde: Kommunale sagsbehandlings- og økonomisystemer og Cpr.nr.-registret

2.6. Revalidering

Revalideringsydelse som indkomsterstøttende ydelse gives i forbindelse med delta-gelse i revalidering. Formålet er, at personer med begrænsninger i arbejdsevnen, hvis problemer ikke kan løses gennem deltagelse i andre erhvervsrettede aktivite-ter, kan hjælpes til at blive fastholdt på eller komme ind på arbejdsmarkedet, såle-des at pågældendes mulighed for at forsørge sig selv og sin familie forbedres.

Udgangspunktet er således at kvalificere revalidenden til – efter endt revalideringsforløb – at klare et job på normale vilkår eller, hvis det ikke er muligt, til et fleksjob.

2.6.1. Kriterier der knytter sig til ophold, bopæl, statsborgerskab o. lign.

Det følger af § 3 i lov om aktiv socialpolitik, at enhver, der opholder sig lovligt her i landet, har ret til hjælp efter denne lov – herunder også til revalidering med revalideringsydelse – hvis betingelserne herfor i øvrigt er opfyldt. Det er en således en betingelse for at modtage hjælpen, at man opholder sig i landet, dvs. at man er bosiddende i landet.

Der er ikke mulighed for at gennemføre en revalidering i udlandet efter danske revalideringsregler, og ydelsen er således ikke eksportabel.

Opholdskommunen vil dog kunne beslutte, at en revalidend, der bor i Danmark, vil kunne bevare revalideringsydelsen under kortere ophold i udlandet, såfremt opholdet er et led i revalideringen. Det er en betingelse, at personen er bosat her i landet på det tidspunkt, hvor uddannelsen iværksættes, og at kommunen kan følge uddannelsesforløbet under udlandsopholdet.

Der er ikke krav til længden af beskæftigelse eller ophold i Danmark, før man kan få revalideringsydelse. Der er til gengæld krav om visitation til ydelsen.

2.6.2. Brug af revalidering

Antallet af EU/EØS-borgere på revalidering er fra 2008-2012 faldet, jf. tabel 20. Da det samlede antal modtagere dog er faldet mere, er andelen af EU/EØS-borgere på revalidering dog steget en smule.

Det absolutte antal EU10-borgere på revalidering er faldet i perioden, mens den relative andel har været nogenlunde konstant.

Tabel 20. Revalidering

Antal statsborgere i året (omregnet til helårsmodtagere)

	2008	2009	2010	2011	2012
EU/EØS i alt	226	221	216	193	173
- som andel af alle modtagere	1,6%	1,6%	1,7%	1,7%	1,8%
EU10	35	37	31	25	22
- som andel af alle modtagere	0,2%	0,3%	0,2%	0,2%	0,2%
Alle modtagere	14.315	13.574	12.727	11.227	9.699

Kilde: Kommunale sagsbehandlings- og økonomisystemer og CPR-registret

I tabel 21 fremgår udgifter forbundet med revalidering 2008-2012.

Tabel 21. Udgifter revalideringsydelse (mio. kr. 2012 priser)

Mio. kr.	2008	2009	2010	2011	2012
EU/EØS i alt	43	42	42	37	33
EU10	6	7	6	5	4
Alle omkostninger	2.694	2.649	2.584	2.306	1.806

Kilde: Kommunale sagsbehandlings- og økonomisystemer og CPR-registret

2.7. Efterløn

Efterløn giver personer med en langvarig tilknytning til arbejdsmarkedet mulighed for, via a-kassemedlemskab helt eller delvist at trække sig tilbage fra arbejdsmarkedet 5 år før folkepensionsalderen.

2.7.1. Kriterier der lægger sig til ophold, bopæl, statsborgerskab o. lign.

Man skal have bopæl i Danmark eller i et andet EU/EØS-land for at modtage efterløn.

I særlige tilfælde kan arbejdsløshedsforsikringsperioder under ophold i et andet EU/EØS-land medregnes i anciennitetskravet – mod efterbetaling af efterlønsbidraget – men generelt er efterlønsordningen undtaget fra sammenlægning, jf. artikel 66 i forordning om koordination af sociale sikringsydelser.

Efter overgang til efterløn kan man frit tage ophold i et andet EU/EØS-land og få udbetalt efterløn.

Det er muligt at få udbetalt efterløn, hvis man opholder sig uden for EU/EØS-land i sammenlagt op til 3 måneder pr. kalenderår. Hvis opholdet i udlandet uden for EU/EØS-området overstiger 3 måneder, kan der ikke modtages efterløn for den periode, der overstiger de 3 måneder. Man kan dog bevare retten til efterløn ved ophold ud over 3 måneder, hvis opholdet strækker sig hen over et årsskifte.

Hvis en efterlønsmodtager tager fast ophold uden for EU/EØS-området, kan personen ikke modtage efterløn.

2.7.2. Brug af efterløn

Antallet af EU/EØS-borgere på efterløn er faldet i perioden 2008-2012, jf. tabel 22. Da det samlede antal modtagere dog er faldet mere, er andelen af EU/EØS-borgere på efterløn steget en smule.

Det absolutte antal EU10-borgere er steget i perioden, mens den relative andel har været konstant.

Tabel 22. Efterløn
Antal statsborgere i året (omregnet til helårsmodtagere)

	2008	2009	2010	2011	2012
EU/EØS i alt	1184	1113	1046	1010	948
- som andel af alle modtagere	0,8%	0,8%	0,8%	0,9%	0,9%
EU10	28	30	31	34	40
- som andel af alle modtagere	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Alle modtagere	140.586	134.418	126.759	117.200	106.572

Kilde: RAM og Cpr.nr.-registret.

I tabel 23 fremgår udgifter forbundet med ydelsen.

Tabel 23. Udgifter efterløn (mio. kr. 2012 priser)

Mio kr.	2008	2009	2010	2011	2012
EU/EØS i alt	210	194	184	178	167
EU10	5	5	6	6	7
Alle omkostninger	23.942	23.219	22.810	21.507	17.950

Kilde: RAM og Cpr.nr.-registret

2.8. Fleksydelse

Formålet med fleksydelsesordningen er så vidt muligt at give personer, der er visiteret til fleksjob samme muligheder for frivilligt at trække sig tilbage fra arbejdsmarkedet som personer på det ordinære arbejdsmarked.

Fleksydelsesordningen svarer derfor som overvejende hovedregel til efterlønsordningen.

2.8.1. Kriterier der lægger sig til ophold, bopæl, statsborgerskab o. lign.

Alle, uanset **nationalitet**, kan få fleksydelse, hvis de opfylder de almindelige betingelser herfor.

Arbejdsløshedsforsikringsperioder under ophold i et andet EU/EØS-land (før visitationen til fleksjob) medregnes kun i anciennitetskravet, hvis den a-kasse, man var medlem af på tidspunktet for tilbagevenden til Danmark, har medregnet den udenlandske forsikringsperiode til anciennitetskravet i efterlønsordningen. Generelt er fleksydelsesordningen undtaget fra sammenlægning, jf. artikel 66 i forordning om koordinering af sociale sikringsydelse.

Efter overgang til fleksydelse kan man frit tage ophold i et andet EU/EØS-land og få udbetalt fleksydelse.

Det er muligt at få udbetalt fleksydelse, hvis man opholder sig uden for EU/EØS-land i sammenlagt op 3 måneder pr. kalenderår. Hvis opholdet i udlandet uden for EU/EØS-området overstiger 3 måneder, kan der ikke modtages fleksydelse for den periode, der overstiger de 3 måneder. Man kan dog bevare retten til fleksydelse ved ophold ud over 3 måneder, hvis opholdet strækker sig hen over et årsskifte.

Hvis man tager fast ophold uden for EU/EØS-området, kan man ikke modtage fleksydelse.

2.8.2. Brug af fleksydelse

Det har ikke været muligt at opgøre EU/EØS-borgeres brug af fleksydelse, da det ikke er muligt at beregne antal og udgifter på baggrund af foreliggende data. Det skyldes dels, at det ikke er muligt at se selve udbetalingen af ydelsen, dels at flere kommuner ikke benytter KMD Aktiv til at registrere bevillingen

2.9. Ressourceforløbsydelse

Alle, der deltager i ressourceforløb, får en ydelse – ressourceforløbsydelse – på samme niveau som deres hidtidige ydelse. Fx vil kontanthjælpsmodtagere, der får et ressourceforløb, modtage en ressourceforløbsydelse på kontanthjælpsniveau.

Ressourceforløbsydelsesmodtagere kommer primært fra kontanthjælpsystemet, men kan også komme fra sygedagpengesystemet, fleksjobordningen mv., hvis de vurderes at have så massive problemer og være så langt fra arbejdsmarkedet, at de opfylder betingelserne for et ressourceforløb.

2.9.1. Kriterier der knytter sig til ophold, bopæl, statsborgerskab o. lign.

Ressourceforløbsydelse er i høj grad en kontanthjælpslignende ydelse, og dette afspejles også i, at ydelsen i videst muligt omfang følger samme regler som kontanthjælp. Dette understøttes af, at sanktionsreglerne følger kontanthjælp, at den ydelse man hidtidigt har modtaget ophører, når man bliver visiteret til ressourceforløb, samt at ressourceforløbsydelsen tildeles på baggrund af en individuel skønsmæssig vurdering, hvor der lægges vægt på den enkelte persons problemer og behov.

Ressourceforløbsydelsen må derfor i EU-retlig sammenhæng karakteriseres som en forsorgsydelse i lighed med kontanthjælp, og den er således ikke omfattet af forordningen om koordinering af de sociale sikringsordninger.

2.9.2. Brug af ressourceforløbsydelse

Ressourceforløbsydelsen blev indført 1. januar 2013, som en del af reformen af førtidspension og fleksjob, hvorfor der ikke foreligger tal for denne ydelse for perioden frem til 2012.